NUM XXXII.

w SOBOTĘ DNIA 5. SIERPNIA ROKU 1780.

Z LITWY.

Z Wilna dnia 5. Sierpnia.

Liſty z *Kowna* piſane donoſzą, że Hrabia *Falkenſztein* przybywſzy tam dnia 27. Lipca o godzinie 2. z południa, bawił ſię przez godzin 15. ſciſle zachowuiąc *incogito*, i nazaiutrz ogodzinie 5. z rana w dalſzą puścił ſię podróż na *Grodno*, *Białyſtok* do *Zamośćia*.

Za rozporządzeniem Xcia Jmci Paſterza Naſzego z Rapportow JJ.XX. Dziekanow Dyecezyi Jego Wileńſkiey, odebraliśmy pewną wiadomość: Jż w Roku przeſzłym 1779. od dnia 1. Stycznia, do tegoż dnia 1. Stycznia Roku teraznieyſzego 1780. w Obrządku Rzymſko-Katolickim zaślubiono w Stan Małżeńſki par 8410. Ochrzczono Dzieci oboiey płci 31,230. umarło oſob 13123. Wprzeciągu tegoż Roku w Szkołach parafialnych było ſtudentow kondycyi Szlacheckiey 600. Kondycyi mieyſkiey i wieyſkiey 2945. Urodziłoſię przeto w tym Roku więcey nad umarłych Oſob 21107. w Roku

zaś 1778. przewyższyła liczba zaślubionych par 789. Ochrczonych wtymże Roku było 32590. a w Roku 1779. 34230. Przeszły Rok 1779. wydał na świat Ludzi więcey 1740. niżeli Rok 1778. wtymże Roku umarło osob 1345. więcey niżeli w Roku 1779. w Szkołach parafialnych w 1778. naydowało się Dzieci Szlachetney kondycyi 800. mieyskiey i wieśniaczey kondycyi 3605. w Roku zaś 1779. Szlachetney kondycyi 600. prostey kondycyi 2935. przeto 870. studentow mniey było w szkołach Parafialnych w Roku 1779. niżeli w Roku 1778.

Z Grodna dnia 3. Sierpnia.

Przybył do tuteyszego Miasta z Kowna dnia 30 tego Miesiąca Cesarz Jmć pod Jmieniem Hrabiego de *Falkensztein.* Nazaiutrz to iest dnia 31. w Niedzielę słuchał Mszy S. śpiewaney u XX. Bernardynow. Po obiedzie był na Horodnicy, w Ogrodzie botanicznym, u Kadetow i w Sklepach skarbowych. Dnia 1. tego Mśca o godzinie 5. z rana, wyiachał w dalszą podróż na Białystok. Mamy tu wiadomość, że Cesarz Jmć bawił w Mieście Moskwie dni 9. w Petersburgu dni 21. Miał Stancyą w Domu gościnnym, nie przyimuiąc żadnych dystynkcyi. Z tym wszystkim przeieżdżaiącemu przez Miasta Rossyiskie, drogi kwiatami wyścielane były, a wszędy gdy przeieżdżał odgłosy rozchodziły się Pospólstwa: *Wiwat Cesarz.* W Moskwie wspaniały Feierwerk zadziwiał wszystkich. Paliły się owe słowa: *Przyiaźń* i *Szczerość.* Cesarz Jmć niezmierne podarunki w Rossyi rozdał, z których naymnieysze były szacowane po 300 Czerw: Złł: Generał *Brown* odebrał Pugilares bryllantami sadzony kosztuiący więcey iak 15,000. Złłch.

Z ROSSYI

Z Petersbuga 23. Czerwca.

Jmperatorowa Jeymć nasza Monarchini, po pięciotygodniowey blisko tu niebytności dnia dzisieyszego rano, w doskonałym zdrowiu, z powszechną całey Stolicy naszey radością, do *Carskoie Selo* powróciła. w assystencyi Feld-Marszałka Hrabiego *Romanzowa Zadunayskiego.*

W przyszły poniedziałek spodziewamy się tu przybycia z *Moskwy* Hrabiego de *Falkensztein* z Xiążęciem *Potemkinem.*

Przed trzema dniami przygotywana w *Cronstadt* Flota nasza maiąca 15. woiennych okrętow i 4. Fregaty, z pomyślnym wiatrem popłynęła.

Z Buxellii dnia 6. Lipca.

Karol Alexander Xiąże *Lotaryński* i *Barski,* Wielki Mistrz *Teutoński,* Wielkorządca *Niderlandu Austryackiego,* dnia 4 tego Miesiąca o godzinie 10 wieczorem maiąc 68. lat wieku swego, z tymsię pożegnał światem. Za

iego nad temi Prowincyami Rządow, które przez 36. lat i więcey trzymał, prawa były poważane, dostatek utrzymywany i rozszerzany, a lud powszechnie szczęśliwy. Wielka zaś tegoż Pana dobroczynność i wspaniałość, dla którey Stany *Brabanckie* Statuę Jemu przed kilką laty wystawiły, wieczną Jemu pamięć w tych Prowincyach zostawi.

Maroko dnia 10 Kwietna.

Woyna teraznieysza Państw nadmorskich *Europeyskich* barzo iest pożyteczna dla handlu tego kraiu, ponieważ tak Dwór *Madrycki*, iako i *Londyński*, potrzebuią równie przyiaźni Cesarza *Marokańskiego*, i przeto oświdaczaią mu osobliwsze względy, których pewnie nie miałby ten Monarcha w żadney inney okoliczności. Co się tycze *Hiszpanow*, ci Posłowi *Marokańskiemu* czynili w *Madrycie* wszelkie honory i grzeczności, i tych *Marokańczykow*, którzy od Cesarza wysłani byli do *Cadix* w pewnych interessach, cale po przyiacielsku przyimowali. Co zaś do *Anglikow*, ci z swoiey strony darowali mu Statki z zbożem, od *Hiszpanow* zabrane: za co Cesarz kazał w wyrazach iak nayprzyiemnieyszych podziękować tak Komendantowi morskiemu iak i Konsulowi W. *Brytannii*.

Z Włoch dnia 20. Czerwca.

Osadzenie w Więzieniu JJ PP. *Pisani* nowego Prokuratora *S. Marka*, i *Contarini* Patrona (o czymsię iuż doniosło) iest powodem do domyślaniasię, iż się obawiano iakich zdrad i spiskow na wywrócenie mądrych Ustaw Rzeczypospolitey *Weneckiey*, ponieważ Zwierzchność tameczna kazała wziąć do więzienia wielu także innych Szlachty Państwa *Weneckiego*.

Z Dublina dnia 14. Czerwca.

Dnia zawczorayszego zrana zebrałosię na 20,000. różnych rzemieśnikow w *Phenix Parc* za Miastem, i chciało iść do Parlamentu z podaniem Supliki przeciwko podpisaniu iednego Bilu, który tego dnia miał być roztrząsany. Zgromadzeniesię to w tak wielkiey liczbie ludu, w teraźnieyszych mianowicie okolicznościach, a to ieszcze po świeżym przykładzie tak strasznego buntu w Stolicy *W. Brytannii* zdarzonego, sprawiło tu, iak każdy łatwo wnieść może wielką i słuszną niespokoyność. Zebralisię zatym iak nayprędzey ochotnicy tego Miasta do *Gieldy*, i Wartę mieyską powiększono tysiącem uzbroionych obywatelow; poczym Lord Burmistrz posłał do tychże ludzi przekładaiąc im, aby nie szło z nich do Miasta z podaniem swey Supliki, iak 6. naywięcey osob; i razem radząc im przez pobudki iak naymocnieysze, aby się rozeszli Zalecenie to, uczynione od naypierwszey Osoby Magistrato-

wey, taki ſkutek ſprawiło, że ſię cały ten lud zaraz rozſypał, nie uczyniwſzy żadnego zamieſzania, ani ſzkody, lubo dla większego beſpieczńſtwa, część ochotnikow ſtała przez całą noc na Warcie przy *Gieldzie.* Z okoliczności tego zkupienia ſię ludu, Duchowieńſtwo tuteyſze kazało rozrzucić tu wczora kopie Biletu neſtępuiącego: „ Duchowieńſtwo Kościoła *Katolickiego Rzymſkiego* ma za ſwą powinność zalecić iak nayuſilniey członkom powierzoney ſtaraniom ſwym owczarni, abyſię chroniły wſzelkiego kupieniaſię niegodziwego, mogącego pomieſzać pokoy, którego nam *Chriſtus* Pan Zbawiciel naſz ſtrzedz rozkazuie; i żeby przeto żaden nie przeſtawał i nie pozrucał ſwych zabaw prywatnych, w ninieyſzey mianowicie okoliczności: przez co dadzą oczywiſty dowod, że naypierwſzą ich żądzą ieſt ſtać ſię godnemi łaſk Zwierzchności, i zaſłużyć na przychylność u ſwych Wſpół obywatelow. Miłość ieſt naywiękſzym znakiem prawdziwego *Chrześcianina:* pokażemy więc, że ona ſama iedna nas ożywia, i że oświeceni światłem Ducha niebieſkiego, oddaiemy naygłębſze poſłuſzeńſtwo woli Pana, i prawom naſzey Oyczyzny. „

Z HOLLANDYI.

Hagi dnia 2. Lipca

Piſano przed nieiakim czaſem z *Lizbony,* iż tam przybył dnia 17. Maia ieden z *Portsmouth Irlandczyk,* którego Margraf d' *Almodavar* używał do ſwych uſług w czaſie Poſelſtwa ſwego w *Londynie;* że tenże *Irlandczyk* poiechał zaraz pocztą do *Madrytu;* i że Fregata, która iego tam przywiozła, miała nań czekać na *Tagu* przez trzy tygodnie. Przydawano ieſzcze do tey wieści, że po powrocie tego umyślnego, miał iechać także do *Madrytu* J. Pan *Cumberland* Sekretarz Lorda Jerzego *Germain,* lubo, iak mówiono, nie innym on końcem przyiechał był tam na teyże Fregacie z ſwoią Małżonką i dwóma córkami, iak dla poratowania ſwego zdrowia. W dziſieyſzych *Madryckich* Liſtach czytamy, że w rzeczy ſamey na pomienionego Pana *Cumberland,* tam czekaią: co zatym potwierdza nowiny z *Paryża* i z innych mieyſc świeżo odebrane, iż ſię nowe pokoiu roboty wkrótce maią rozpocząć.

Z Leydy dnia 5. Lipca.

Król Jegómość *Szwedzki* wyiechawſzy z *Sztokolmu* dnia 16. Czerwca, udałſię dnia 21. tegoż Mieſiąca zrana *incognito* do *Stralſund* do *Pomeranii.* Gdy iednak przybył do *Damgarten* Miaſta niedaleko ztamtąd leżącego przy Granicah *Meklemburſkich,* rzuciła mu ſię krew z pierſi, przez co przymuſzony był zatrzymać ſię tam przez czas nieiaki. Wſzakże wiadomości *Hamburſkie* dnia 29. Czerwca donoſzą, iż tenże Monarcha puściłſię potym ztamtąd w dalſzą podróż.

NUM: XXXII.

SUPLEMENT
DO GAZET WILENSKICH
w SOBOTĘ DNIA 5. SIERPNIA ROKU 1780.

Z WĘGIER

Z Prezburga dnia 20. Czerwca.

Przeprowadzaniesię w wielkiey liczbie Familii *Tureckich* do Państw *Austryackich* nie ustaie dotąd, i nie będzie pewnie ustawało, ponieważ przenoszącysię zapewniaią, iż więcey daleko *Turkow* będziesię ieszcze przeprowadzało, tak że *Bośnia* i *Serwia* znaczną liczbę ludu w krótkim czasie utracą. Przyczyną tego iest wielka drogość na żywności w tych dwóch Prowincyach; a Zwierzchność *Turecka* nie chce pilnie w to weyrzeć, i tym sposobem w nędznym stanie obywatelow zostawuie.

ANGLII.

Z Londynu dnia 27. Czerwca.

Układasię od kilku dni w *Izbie Pospolitey* Bil na Reformę tego Aktu, który w Roku 1778. na pożytek *Katolikow Rzymskich* był podpisany. Nim o nim zupełną będziem mieli wiadomość, nie od rzeczy tu będzie położyć krótki zbior historyczny tych praw uciążliwych, które przeciwko *Katolikom* w różnych czasach w tym kraiu były ustanowione.

Po odłączeniu się od Stolicy *Rzymskiey Henryka* VIII. (który pierwszy ogłosił się Szefem Kościoła *Angielskiego*, i prześladował tych wszystkich, którzysię tey odmianie sprzeciwiali, z konfiszkował oraz dobra Klasztorow, zruynował na 10,000. Kościołow *Katolickich*) i po wprowadzeniu potym przez *Edwarda* Syna iego do Państwa naszego Religii reformowaney, nastąpiła po nim *Marya* Siostra iego, i wprowadziła była znowu Religią *Katolicką*. *Elżbieta* więc Siostra *Maryi* chcąc iak naymocniey ugruntować Reformę *Henryka* VIII. Oyca swego, poczeła pierwsza stanowić surowe prawa przeciwko *Katolikom*, i podpisała pięć Aktow, z których trzy znacznieysze są następuiące. I. Przez pierwszy Akt w 23. Roku iey panowania ustanowiony, każdy *Katolik* nawracaiący do swoiey Religii, i każdy *Protestant* zostaiący *Katolikiem*, staiąsię rzeczą samą zdraycami Oyczyzny. Przeztenże Akt, za odprawienie Mszy 200. a za iey słuchanie 100. Mark naznaczasię

kary pieniężney oprócz roku więzienia: ktoby zaś kolwiek nie chodził do Kościoła Parafialnego lub do Kaplic do niego należących, powinien płacić 20. *Funt: Szterl:* 2. W drugim Akcie Roku 27. iey panowania przydaieśię nowa Klauzuła do pierwszego Aktu na wygnanie zupełne *Jezuitow* i wszystkich Xięży. 3. Przez trzeci Akt R. 35. swego panowania, wszystkich tych, którzyby śię nie znaydowali na nabożeństwie Obrządku *Protestanckiego*, skazuie na więzienie, pókiby temu zadość nie uczynili; a ieśliby w trzech Mieśiącach tego uczynić nie chcieli, przymusza do wyiścia z kraiu pod utratą życia. *Jakub* I. przestraszony wiadomym spiskiem nazwanym *prochowym*, który przypisywano Katolikom *Rzymskim*, odnowił przeciwko nim ustawy *Elżbiety* swoiey Poprzedniczki, i chciał, żeby były ściśle wykonywane: przydał ieszcze nowe Klauzuły, i między innemi zakazał *Katolikom* wstępu do Dworu, odebrał moc być Kollatorami, Exekutorami testamentow, Opiekunami i Kuratorami; i w tymże Suplemencie do Kśięgi praw *Elżbiety*, zakazał wyraźnie drukowania Kśiąg iakichkolwiek Religii *Rzymskiey* pod zapłatą 40. *Szelingow* od każdey, i zabronił noszenia oręża. *Karol I.* nowym Aktem odebrał moc *Katolikom* prawowaniaśię, i tąż ustawą konfiszkuie dobra tak Rodzicow, którzyby posyłali, iak dzieci którzyby byli posłani za morze na wychowanieśię w Religii *Rzymskiey*. *Karol II.* w R. 25. swego panowania postanowił, aby każda osoba wchodząca na Urząd uznawała przez przyśięgę Supremacyą duchowną w osobie Królewskiey, i przyimowała Kommunią podług obrządku *Angielskiego*; i we trzy lata potym tenże Monarcha odjoł *Katolikom* moc być Posłami, lub zaśiadać w Parlamencie. *Wilhelm* III. wezwany do Korony na mieysce *Jakuba II.* Brata *Karola II.* który oczywiście wyznawał Religią *Rzymską*, miał za powinność wstawieniaśię przez prześladowanie *Katolikow*, i uczynił to trzema Aktami następuiącemi. Jak tylko wstąpił na tron, postanowił zaraz, aby Lord Burmistrz *Londyński* odbierał przyśięgę od każdego *Katolika*, i od każdego obywatela podeyrzanego o Religią *Rzymską*, mieszkaiących albo w samym *Londynie*, albo o 10. mil około Miasta. W drugim Roku iego panowania uchwalono, aby *Katolicy* niechcący czynić pomienioney przyśięgi, nie mogli mieć żadney własney broni zaczepney, i żeby przeto wszystkie ich konie kosztuiące więcey nad 5. *Funt: Szter:* były konfiszkowane. W 11. i 12. Roku iegoż panowania nowym Aktem postanowiono aby każdy Biskup i Kapłan *Rzymski*, któryby miał Mszą, lub trzymał szkołę, karany

był wiecznym więzieniem. Tymże postanowieniem każdy *Katolik* 18. lat maiący staiesię niesposobnym do obeymowania lub posiadania własnością iakichkolwiek dóbr nieruchomych, chybaby w przeciągu półrocza wyprzysiągłsię swoiey Religij: osoby zaś przekonane o wysłanie za morze syna dla wychowania go w Wierze *Katolickiey*, podpadaią pod karę pieniężną 100. *Funt: Szterl:* a ieśliby iacy Rodzice *Katoliccy* niechcieli przyzwoicie opatrzyć swych dzieci przyimuiących Religią *Protestancką*, Kanclerz o tym staranie mieć powinien. Gdy przyiaciele *Stuartow* nie mogli żadnym sposobem przywrócić tey nieszczęśliwey Familii na tron, *Jerzy I.* odnowił prawa i ustawy przeciwko *Katolikom Rzymskim*, i postanowił prócz tego, aby każdy z nich maiący lat 21. wszystkich dóbr swoich Regestr i cenę podawał. Następca zaś iego dla rozszerzenia Religij *Protestanckiey* podpisał nowy Akt, którym uwalnia *Katolikow* od wszelkich kar przeciwko nim postanowionych, bylebysię swoiey Religii wyrzekli. Trwały więc w tym stanie rzeczy aż do 18. Roku panowania Monarchy teraznieyszego, który przekonany naostatek, że *Katolicy* tak są dobremi poddanemi, iak i inni obywatele, zniósł uciążliwe te prawa: to iest, tak te, które Biskupow i Kapłanow *Rzymskich* za odprawienie Mszy lub trzymanie szkoł, skazuią na wieczne więzieinie; iak te, które odbieraią moc tymże *Katolikom* obeymowania, dziedziczenia mocą swego urodzenia, lub kupowania dóbr nieruchomych; odmieniwszy oraz na pożytek *Katolikow* uznawanie pod przysięgą Supremacyi w rzeczach duchownych, wyznawanie teyże Supremacyi w rzęczach tylko doczesnych.

Z Londynu dnia 30. Czerwca.

Dnia onegdayszego czytano w *Izbie Pospolitey* trzeci iuż raz Bil na reformę Aktu *Katolikow Rzymskich*. J. Pan *Burke* podał był Memoryał od Przełożonych Seminaryow *Katolickich* przeciwko temu Bilowi, ale większą liczbą głosow został odrzucony, a pomieniony Bil podpisano, i do *Izby Pańskiey* posłano, gdzie dnia wczorayszego pierwszy raz tenże Bil czytano.

Dwor nasz, jak słychać, miał odebrać z *Ameryki* nowiny, jakoby General *Washington* zdał Komendę Woyska *Amerykańskiego* z przyczyny zaszłey kłótni między *Francuzami* i *Amerykanami*: jakoby Kongres przeniosł się do *Lancaster*; i że cały powszechnie lud żąda pokoju z *Anglią*; ale że żadney z tych nowin, iako i tey która miała być przysłana o zaszley drugiey dnia 15. Maja bitwie między Amiralem *Rodney* i Hrabią de *Guichen* z naszym pożytkiem, Dwór nie

podał do wiadomości. należy czekać potwierdzenia. Pifma jednak nafze publiczne namieniają o tey bitwie, i zawierają w fobie te jey okoliczności, to jeft: że nafz Amirał dowiedziawfzy fię, iż Flota *Francufka* ku *Martyni e* popłyneła, dał zaraz rofkaz ścigać nieprzyiaciela; że 6. naylepfzych nafzych Okrętow do ścigneło Flotę *Francufką*, i wytrzymywało jey ogień w nadziei otrzymania pomocy, którey jednak dla fpokoynego morza mieć niemogły; że naoftatek za wfzczętym wiatrem, gdy fię wfzyftkie nafze Okręty zbliżały; *Francufka* Flota oddaliła fię, i od generalney bitwy tym fpofobem ufzła: poczym niektóre nafze Okręty naybarziey fkołatane zawinęły znowu do Wyfpy *S Lucyi*. Do tych nowin przydają i tę, że Kommodor *Walfingham* prowadzący wielką liczbę Statkow, napadł na konwoy *Francufki* z *St. Domingue* powracający, i zabrał im 20. Okrętow. Wfzakże z drugiey ftrony mówią, że i konwoy pomienionego Kommodora, i drugi nafz także płynący do *Kwebeku*, wpadfzy między *Francuzow*, fwoich przeciwnie niemało Statkow utraciły. Cóżkolwiek jeft, też fame Pifma publiczne twierdzą, że Efkadra Amirała *Rodney* ma być teraz mocnieyfza od *Francufkiey*, a to przez przyłączenie fię do niey trzech innych Okrętow nafzych wojennych. Nowiny te przywiozł Statek jeden z *St. Kitt* dnia 25. Maja wyflany, który razem i to doniofł, iż wczafie jego ztamtąd wyiazdu, ci Kapitanowie, którzy fię źle fprawili w czafie wiadomey d. 17. Kwietnia Bitwy, nie byli jefzcze fądzeni. Dowiadujemy fię przytym, że wielka Flota nafza Komendy Amirała *Geary*, nie przeftaje dotąd krążyć pod Portem *Breft* dla uważania na obroty nieyrzyiacielfkie.

P S. W tym właśnie czafie wieść biega, że dnia 22 Maja zafzła trzecia między Amirałem *Rodney* i Hrabią de *Guichen* potyczka, która miała z zupełnym nafzym fkończyć fię pożytkiem.

Z FRANCYI

Z Breft d, 21. Czerwca.

Kilka Fregat nafzych wyflanych dla dowiedzenia fię o wielkości i o mieyfcu krążenia Floty *Angielfkiey*, powróciło tu dnia zaongdayfzego z tym donieśieniem, że pomieniona Flota znayduje fię przy Wyfpie nafzey *Ouefsant*, w liczbie. 26. Okrętow fzeręgowych. Dni następujących przyftąpiła ona bliżey do nafzego Portu; i jey Fregaty nie boją fię często przed oczyma nafzemi na morzu fię uwijać. Jeden Statek odważnieyfzy zbliżył fię był nawet do nas na wyftrzelenie z armaty, chcąc zblifka nam fię przypatrzyć, i ufaiąc bez wątpienia w fwą letkość i bieg prętki; ale jedna nafza Fregata niefpodzianie nań rzuciwfzy fię, zabrała go bez żadnego wyftrzelenia.